

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för ekonomi

Svenska börsnoterade bolags utlämning av miljöredovisning

Elias Haraldsson & Sandra Östlund

2011

Kandidatuppsats, C-nivå, 15hp
Företagsekonomi
Examensarbete i företagsekonomi C
Ekonomprogrammet

Handledare: Ann Wetterlind Dörner
Examinator: Stig Sörling

Förkortningar

CSR: Corporate Social Responsibility, innebär att företag, på eget initiativ, aktivt engagerar sig i samhällsutvecklingen.

GRI: Global Reporting Initiative => ett ramverk med riktlinjer för hållbarhetsredovisning.

BREEAM: BRE Environmental Assessment Method, är ett frivilligt miljöklassningssystem för byggnader.

Global Compact: bygger på principer kring mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga frågor, miljö och korruption riktade till företag. Principerna baseras på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, ILO:s grundläggande konventioner om de mänskliga rättigheterna i arbetslivet, Rio-deklarationen samt FN:s konvention mot korruption.

BASTA: är en förteckning över byggvaror som uppfyller grundläggande krav beträffande miljö- och hälsofarliga egenskaper.

REACH: Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals. EU:s kemikalielagstiftning som innefattar hanteringen av miljöfarliga ämnen, innehåller sju tematiska strategier som ingår i miljöhandlingsprogrammet.

ISO-certifiering: är en serie internationella standarder som ett företag eller annan organisation kan följa för att skapa ett miljöledningssystem. Ett sådant system omfattar organisering, uppföljning, utvärdering och redovisning av organisationens miljöarbete. ISO är det korta namnet för den internationella standardiseringsorganisationen. I Sverige är det SIS, Swedish Standard Institute som är med i ISO och ansvarar för ISO-standarderna.

IOSA-certifiering: kan ses som flygbranschens motsvarighet till ISO 9000-certifiering.

RoHS: Restriction of Hazardous Substances, egentligen direktiv 2002/95/EG, är ett EU-direktiv som förbjuder eller begränsar användningen av vissa tungmetaller och flamskyddsmedel i elektriska och elektroniska produkter på marknaden. RoHS började gälla inom Europeiska unionen den 1 juli 2006.

WEEE: EE-registret är det register som upprättats av Naturvårdsverket enligt kraven i EUs WEEE-direktiv, Waste of hazardous electric and electronic products. På svenska kallas lagen "Förordning (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter".

KemI: Kemikalieinspektionen, Kemikalieinspektionen (KemI) är central tillsynsmyndighet med ansvar för kemikaliekontrollen. KemI sorterar under Miljödepartementet.

El-kretsen AB: näringslivets servicebolag för insamling och återvinning av elektriska och elektroniska produkter och bärbara batterier.

EMAS: Eco Management and Audit Scheme, innebär att ett företag har genomfört en miljöredovisning enligt ISO 14000 och infört ett miljöledningssystem.

Abstract

Titel: Svenska börsnoterade bolags utlämning av miljöredovisning

Nivå: C-uppsats i ämnet företagsekonomi

Författare: Elias Haraldsson och Sandra Östlund

Handledare: Ann Wetterlind Dörner

Datum: 2011-05

Syfte: Syftet med denna studie är att utifrån Ljungdahls undersökningsmodell fastställa om det finns något samband mellan bolagens storlek i form av deras nettoomsättning, branschområde, och ägarstruktur för de företag som väljer att använda sig av miljöredovisning, samt att utvärdera omfattningen och innehållet i miljöredovisningen.

Metod: Denna studie baseras på information som vi får från svenska börsnoterade bolags årsredovisningar från år 2009 då dessa är det nyaste vi kan få i skrivande stund.

Resultat och slutsats: Med utgångspunkt i det undersökta materialet så finns det ett samband mellan bolagens storlek i form av nettoomsättning och omfattningen av miljöredovisning. Hand i hand med företagets omsättning går antalet aktieägare, vilket leder till samma resultat som nettoomsättning. Någon bedömning huruvida miljöredovisningens omfattning påverkas av respektive bransch går ej att göra utifrån det undersökta materialet.

Förslag till fortsatt forskning: Har miljö-certifieringen något verkligt värde, eller är det bara något som bolagen har för positiv PR? Undersöka hur bolagens eget arbete med miljöredovisning påverkar valet av leverantörer, samt deras kundrelationer.

Uppsatsens bidrag: Vi har i vår uppsats behandlat och jämfört svenska börsnoterade bolags miljöredovisning från år 2009. Vi har i vår uppsats tagit reda på vad som påverkar att vissa företag redovisar i större omfattning än andra.

Nyckelord: Miljöredovisning, Global Reporting Initiative, Intressent teori, 4N-typologi, CSR

Abstract

Title: Swedish listed companies disclosure of environmental accounting

Level: C

Author: Elias Haraldsson and Sandra Östlund

Supervisor: Ann Wetterlind Dörner

Date: 2011-05

Aim: The purpose of this study is to determine, based on Ljungdahl's study model, whether there is a link between size in terms of net sales, industry and ownership structure of the firms that choose to use environmental accounting, as well as evaluating the scope and content of the environmental statement.

Method: This study is based on information we get from the Swedish listed companies annual reports from 2009.

Result and conclusions: Based on the test material, there is a correlation between the companies' size in terms of net sales and the extent of environmental reporting. The number of shareholders in a company is often connected with size of net sales, which leads to the same result as net sales. An assessment whether the extent of the environmental statement is influenced by industry is not possible to do based on the investigated material.

Suggestions for future research: Do the environmental certifications any real value, or is it just something that companies use for positive PR? Examine how companies own work with the environmental aspect impacts on their choice of suppliers, and their customer relationships.

Contribution of the thesis: We have in our thesis examined and compared Swedish listed companies' environmental report from 2009. We have found out what factors that make some companies report in a greater extent than others.

Key words: Environmental reporting, Global Reporting Initiative, Stakeholder Theory, 4N-typology, CSR

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering.....	2
1.3 Syfte.....	2
1.4 Avgränsning	3
2. Metod	4
2.1 Tillvägagångssätt	4
2.2 Vetenskaplig ansats.....	4
2.2.1 Positivism och hermeneutik	4
2.2.2 Deduktion och induktion	5
2.3 Vetenskaplig metod.....	6
2.3.1 Kvalitativ och kvantitativ	6
2.4 Datainsamling.....	6
2.5 Urval	7
2.6 Undersökningsmodell.....	8
2.7 Tillförlitlighet	8
2.7.1 Validitet och reliabilitet	9
2.8 Källkritik.....	10
3. Teori.....	11
3.1 Intressentteorin/CSR	11
3.2 4N-typologin.....	13
3.2.1 Nöjesmotiv	14
3.2.2 Nyttomotiv	14
3.2.3 Normmotiv	14
3.2.4 Nödmotiv	14
3.3 Svensk lagstiftning och riktlinjer för miljöredovisning	15
4. Empiri och resultat	17
4.1 Undersökningsmodell.....	17
4.2 Redovisning av data.....	17
4.2.1 Large Cap	17
4.2.2 Middle Cap.....	20
4.2.3 Small Cap	23

4.3 Jämförelse	26
4.3.1 Large cap.....	26
4.3.2 Middle cap.....	27
4.3.3 Small cap.....	29
4.3.4 Jämförelse per informationskategori	30
5. Analys	33
6. Slutsats	36
6.1 Slutsats	36
6.2 Förslag på fortsatt forskning	37
Litteraturförteckning	38
Bilagor.....	41

Bilagsförteckning

Bilaga 1 – Nettoomsättning

Bilaga 2 – Ägarstruktur

Bilaga 3 – Sammanställning poäng

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Idag är socialt ansvarstagande inte längre en isolerad företeelse utan något som genomsyrar det dagliga arbetet. För företagen handlar det förutom att upprätthålla sitt varumärke och ett gott rykte också om att kontrollera risker och på så sätt skapa förutsättningar för bättre lönsamhet. Allt fler företag har upptäckt att det finns affärsmässiga fördelar med att ta ett aktivt socialt ansvar. (Svensk handels importhandbok 2009). Något som bidragit till att efterfrågan för redovisad miljöredovisning ökat. En annan orsak till den ökade redovisningen av detta beror på att sedan år 2008 är statliga och privata bolag numera enligt lag skyldiga att miljöredovisa enligt Årsredovisningslagen 6kapitlet 1§.

En av de största utmaningarna för hållbar utveckling enligt Global Reporting Initiative är kravet på att göra nya och innovativa val och att tänka på ett helt nytt sätt. Riskerna och hoten för vår gemensamma hållbarhet är stora och kräver åtgärder som vidtas skyndsamt. Detta gör att transparens beträffande ekonomisk, miljömässig och social påverkan blir oerhört viktigt för att uppnå bra relationer till intressenter, investeringsbeslut och andra marknadsförhållanden.

Redan år 1987 i en FN-rapport uppstod uttrycket "vår gemensamma framtid". Rapporten beskrev målet med hållbar utveckling som att "tillfredsställa dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Hållbarhetsredovisning är en bred term, som anses synonym med andra termer som används för att beskriva redovisning av ekonomisk, miljömässig och social påverkan. Företagen ska mäta, presentera och ta ansvar för deras påverkan på de sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekterna. Redovisningen ska innehålla både det som är positivt och det som är negativt för att på bästa sätt ge en balanserad bild.

Under de senaste åren har ett intensivt utvecklingsarbete pågått inom ramen för det samarbetsprojekt som, Global Reporting Initiative, påbörjade 1997 efter ett uppdrag av den i Boston, USA, baserade ideella organisationen Coalition for Socially Responsible Economies (CERES) som en reaktion på det stora och ökande antalet modeller och riktlinjer för miljöredovisning (Bergström 2002). Brown et al. (2009) hänför utvecklingen av GRI till de befintliga institutionella strukturerna, de starkt påverkande intressenterna och den underutvecklade plattform för information om hållbarhetsredovisning.

För att detta ska kunna ske på ett så tydligt, öppet och jämförbart sätt som möjligt har Global Reporting Initiative skapat ett accepterat och trovärdigt ramverk. Ramverket innefattar både generellt och branschspecifikt innehåll och kan därför användas av alla organisationer, oberoende av

storlek, bransch och ort. Detta är också den mest kända ram för frivillig rapportering av miljömässiga aspekter. Ramverket och riktlinjerna förbättras kontinuerligt genom ett organiserat samarbete mellan ett stort antal experter från hela världen och från alla intressentgrupper, där experterna möts i diskussioner för att nå samförstånd.

Riktlinjerna består av principer för att definiera redovisningens innehåll och för att säkerställa kvaliteten på den redovisade informationen. Riktlinjerna består också av standardupplysningar som omfattar resultatindikatorer och andra upplysningskrav, samt vägledning för särskilda tekniska delar i redovisningen. Zeng et al (2010) menar att GRI för närvarande anses vara det mest utvecklade mätinstrumentet för miljöredovisning.

Miljöredovisningen enligt GRI syftar till företagets påverkan på det levande och icke levande naturliga systemet, så som ekosystem, mark, luft och vatten. En rad olika miljöindikatorer kopplade till insats och resultat redovisas, men också resultat kopplat till exempelvis påverkan från produkter och tjänster. Många bolag har idag olika miljörelaterade certifikat som visar att hållbar utveckling är viktigt.

1.2 Problemformulering

Se till börsnoterade företag på Stockholmsbörsen uppdelat från industri och handel/tjänster för att se vilka faktorer som påverkar att de miljöredovisar.

Vidare se till huruvida de undersökta bolagens ägarstruktur, antal ägare, påverkar i vilken utsträckning företagen miljöredovisar för att sedan ställa dessa två branscher mot varandra för att se vilken bransch som utför detta på mest utförliga sätt.

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att utifrån Ljungdahls undersökningsmodell fastställa om det finns något samband mellan bolagens storlek i form av deras nettoomsättning, branschområde, och ägarstruktur för de företag som väljer att använda sig av miljöredovisning, samt att utvärdera omfattningen och innehållet i miljöredovisningen.

1.4 Avgränsning

Vi har valt att endast behandla miljöaspekten i detta arbete.

Studien omfattar endast 18 stycken slumpmässigt utvalda börsnoterade bolag inom branscherna industri och 18 stycken inom handel/tjänster. Vi tittar först på om de miljöredovisar eller inte, och sedan har vi valt att gå vidare med att undersöka vilka variabler som skulle kunna ligga till grund för de som valt att miljöredovisa. De variabler vi kommer att undersöka här är företagets storlek (nettoomsättning) och ägarstruktur (antalet aktieägare). Anledningen till att vi valt dessa två variabler beror på att nettoomsättning är något som är lättast för läsaren att förstå och ger en tydlig bild av hur stort företaget är, detsamma gäller för antalet aktieägare. Branschkategoriseringen baseras på EU:s standard NACE Rev. 2 från 2007, som i Sverige motsvaras av Svensk näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007). För att ge en tydligare bild valde vi att slå ihop kategorierna handel och service/tjänster. Detta ger oss två kategorier att använda i vår undersökning, tillverkning/industri och handel/tjänster.

2. Metod

2.1 Tillvägagångssätt

Studien har haft sin grund i de undersökta bolagens årsredovisningar från 2009. Där syftet har varit att samla in information och analysera utifrån Ljungdahls undersökningsmodell. Vi har valt teorier utifrån de undersökta variablerna. Genom att tolka analysen och empirin har vi kommit fram till en slutsats.

2.2 Vetenskaplig ansats

2.2.1 Positivism och hermeneutik

Positivism har sitt ursprung i naturvetenskapen, men dess synsätt och metoder har numera spridit sig till andra vetenskapsområden, och har en kritisk grundinställning. Inom positivism finns endast två källor till kunskap, det vi kan iaktta med våra sinnen och det vi kan räkna ut med vår logik. Det är viktigt att kritiskt undersöka alla påståenden och alla iakttagelser och endast stödja oss på de fakta som vi kan anse säkerställda med all rimlig sannolikhet. Dessa fakta analyseras sedan logiskt för att kunna dra slutsatser av dem. Till logiken räknas även matematiken, därför ska man inom positivismen så mycket som möjligt kvantifiera den säkerställda fakta, behandla dem statistiskt för att kunna dra generella slutsatser (Thurén 2007).

Hermeneutik går ut på att förstå och inte bara begripa intellektuellt. Den bygger på ytterligare en kunskapskälla utöver empiri och logik, vilket är inkännande. Här vill man förstå och inte bara begripa. Detta sätt att tolka är viktig när det handlar om att förstå människor, deras handlingar och resultatet av dessa handlingar. Tolkning är sällan eller aldrig intersubjektivt testbar beroende på att den påverkas av tolkarens egna värderingar, förståelse och kontext. Intersubjektivt innebär att det finns klara formulerade regler och att dem redovisas öppet så vem som helst kan se hur undersökningen är gjord, utföra en egen undersökning och komma fram till ett resultat (Thurén 2007).

Vid granskning av företags årsredovisningar och med tyngden på hur deras miljöredovisning ser ut är detta viktigt. Att i fallet kunna kritiskt granska deras redovisning för att kunna få en rättvisande bild av deras arbete. Det ska vara med största sannolikhet för att fakta ska kunna analyseras och för att kunna dra slutsatser av dessa när de ska ställas mot varandra. Slutsatserna ska dras genom att kvantifiera fakta och i fallet kunna dra statistiska slutsatser och rangordna vilka företag av de största på Stockholmsbörsen som miljöredovisar mest tillförlitligt och hur de skiljer sig åt beroende på

antalet aktieägare och bransch. Positivismen blir då valet i denna uppsats eftersom det bygger på att granska och analysera den fakta vi får ut av deras redovisningar.

2.2.2 Deduktion och induktion

Deduktion innebär att man drar en logisk slutsats som betraktas som giltig om den är logiskt sammanhängande. Däremot behöver den inte vara sann i den meningen att den överensstämmer med verkligheten (Thurén 2007). När forskaren gör sin studie börjar den med att granska den teori som man redan innan har kommit fram till och från den försöker man göra hypoteser. Hypoteserna testas därpå empiriskt på det som ska granskas av forskaren. Det finns en risk att nya upptäckter inte görs då arbetsätten utgår från redan existerande forskning. (Patel & Davidsson, 2003)

Induktion innebär istället att man drar allmänna, generella, slutsatser utifrån empiriska fakta. Detta förutsätter kvantifiering. För att en induktiv undersökning ska vara tillförlitlig krävs att man känner till hur den utförts (Thurén 2007). Induktivt arbete skiljer sig i stort mot de deduktiva då man har empirin som utgångspunkt istället för de deduktiva där man arbetar utifrån redan befintliga teorier och begrepp. Detta kan ses som likhet när Einstein gjorde genombrottsartikeln om relativitetsteorin då han inte använde sig av en enda referens från andra vetenskapsmän. Han gjorde där helt andra antaganden än tidigare gjorda teorier om rum, tid och ljus (Eriksson 2006). Då forskaren utvecklar en teori från en empirisk grund finns det en risk att resultatet är grundat på en särskild situation eller tidpunkt (Patel & Davidsson, 2003).

I denna uppsats kommer vi att jobba efter den deduktiva ansatsen då vi använder oss av redan befintliga teorier som vi sedan ska applicera och ha som förhållningssätt i arbetet vidare med empirin. Det finns både för och nackdelar med denna metod. Fördelar är att det är baserat på andras teorier som är testade och arbetet blir lättare med att använda den metoden vid granskandet av den fakta som kommer fram i uppsatsen. Nackdelen kan vara att vissa saker inom teorin kan vara föråldrat och behöver till viss del förnyas.

2.3 Vetenskaplig metod

2.3.1 Kvalitativ och kvantitativ

Med kvalitativ metod menas att det valda ämnet ska studeras och beskrivas på ett begripligt sätt eller tolkas utifrån den mening människor ger det. Denna metod gör det enklare att skapa en djupare förståelse. Syftet är vanligen att förtydliga egenskaper, innebörd och mening. Datainsamlingen sker ofta eller alltid genom intervjuer och tolkande analyser. Urvalet är litet och har ett stort undersökningsdjup.

Kvantitativ metod innebär att kvantifierbar data samlas in och sammanställs i statistisk form. Utfallet analyseras med utgångspunkt i testbara hypoteser. Denna metod ger en statistisk säkerhet och generaliserar en bild av verkligheten. Urvalet är ofta stort och med litet undersökningsdjup. Fokuseringen ligger på samband mellan variabler (Thurén 2007).

I vår studie föll valet på kvalitativ metod då urvalet är relativt litet i förhållande till totala mängden börsnoterade bolag på stockholmbörsen. Syftet är att se vad som påverkar omfattningen av miljöredovisning i olika bolag genom tolkande analyser av den insamlade informationen. Att samla in och undersöka de 18 bolagens respektive årsredovisning är en väldigt omfattande del av denna undersökning.

2.4 Datainsamling

Sekundärdata är data som tidigare har samlats in och sammanställs i ett annat sammanhang. Det är oftast extern data så som publicerade källor, kommersiella källor och internet. Fördelarna med att använda sig av sekundärdata är att det finns ett stort urval och det är väldigt tidseffektivt. Nackdelarna kan dock vara att inaktuell data behandlas i källorna.

Primärdata är däremot ny insamlad information. Exempelvis enkäter och intervjuer. Fördelarna med att använda sig av primärdata är att informationen blir anpassad till undersökningens problem, och all information är aktuell. Den största nackdelen är dock att det är extremt tidskrävande.

I denna undersökning har endast sekundärdata använts i form av vetenskapliga artiklar, bolagens årsredovisningar för 2009, referenslitteratur och internet. Årsredovisningarna har hämtats från bolagsfakta.se.

2.5 Urval

Undersökningen omfattar börsnoterade bolag på stockholmsbörsen, indelade i Large cap, Middle cap och Small cap. Large cap är de största bolagen på stockholmsbörsen med ett börsvärde över en miljard euro. Middle cap är de företag med ett börsvärde över 150 000 000 euro och small cap är de företag med ett börsvärde under 150 000 000 euro. Information om vilka bolag som tillhör vilken kategori samlades in genom bolagsfakta.se. Sedan valdes 18 olika bolag ut slumpvis genom lottdragning. Varje bolag på Large cap, Middle cap och Small cap numrerades, därefter drogs 6 stycken nummer ur vardera cap-lista och varje nummer motsvarade ett bolag. Därefter delades dessa 18 bolag in efter den bransch kategorisering vi valt att använda.

2.6 Undersökningsmodell

Modellen som vi valt att analysera företagens årsredovisningar utifrån är den analysmodell som användes i en undersökning av svensk miljöredovisningspraxis 1990-96 (Bergström 2002), konstruerad av Ljungdahl 1999. Utifrån denna modell har respektive bolag fått 1 poäng för varje kategori de uppfyller.

Kategori	Beskrivning
1 Miljöpolicy	Presentation av miljöpolicy och eventuella handlingsprogram baserad på denna policy.
2 Miljömål	Redovisning av konkreta (gärna tidsbestämda) målsättningar och utfall relativt dessa (grad av måluppfyllelse).
3 Miljöpåverkan	Redogörelse för verksamhetens miljöpåverkan avseende: a) produktionen, inklusive prestandamått för t.ex. resursförbrukning, utsläpp, avfall b) produkterna, med beaktande av livscykelperspektiv.
4 Miljöledning	Redogörelse för hur arbetet med miljöfrågor är organiserat, inklusive uppgifter om ansvarsfördelning, miljöledningssystem och genomförda miljörevisioner (inklusive resultat).
5 Miljömyndigheter	Redogörelse för relevant nuvarande och kommande lagstiftning, tillståndsvillkor och gränsvärden samt eventuella tvister.
6 Miljöincidenter	Redogörelse för eventuella miljörelaterade olyckor, konsekvenser och vidtagna eller planerade åtgärder.
7 Miljöekonomi	Redovisning av miljökostnader, miljöinvesteringar och miljöskulder, inklusive definitioner och jämförelser med tidigare år.

2.7 Tillförlitlighet

Bra utredning och forskning bygger på att det ska vara:

a) Intressant b) Trovärdigt c) Begripligt (Thurén 2007)

Med intressant menas det med att problemet i forskningen ska vara intressant och ha en mening för mer än bara forskaren själv. Forskningen ska inte handla om saker som har egenskaper som redan är kända. Trovärdighet får man genom att få läsaren att tro på vad de läser genom att ha ett logiskt och

systematiskt sammanhang i texten. Att man har stöd från faktauppgifter och undersökningar inom samma eller liknande område skapar förtroende hos läsaren. (Eriksson 2006). Viktigt är också att den färdiga rapporten ska vara lätt för läsaren att förstå och att det ges en bild av arbetet som forskaren önskar. (Eriksson 2006)

Ett problem och även en risk vid arbetet är att operationalisera, vilket betyder hur forskaren överför teoretiska föreställningar i form begrepp och modeller till empiriska observationer. Två olika begrepp inom detta sammanhang är validitet och reliabilitet. (Eriksson 2006)

2.7.1 Validitet och reliabilitet

Validitet kan definieras som ett mätinstruments förmåga till att ta mått på det man ska mätas och ge besked om detta. Om ett språktest mäter hur duktig man är i t.ex. engelska har det mätt en viktig aspekt på kunnandet av språk men inte hur duktig man är på språk i största allmänhet. Det finns två olika typer av validitet som är inre och yttre som är viktiga att skilja på.

Inre validitet betyder att undersökaren granskar likheter mellan begrepp och de mätbara definitionerna av dem. Forskaren kan undersöka inre validitet utan att samla in empirisk data.

Yttre validitet kan anses vara det viktigaste kravet på ett mätinstrument. Detta avser att visa att mätvärdet stämmer när man använt sig av en operationell definition och verkligheten.

Den yttre validiteten är oberoende av den inre och för att kunna bedöma den måste det finnas information om hur det empiriska materialet har samlats in. (Eriksson, 2006)

Validiteten är beroende av vad som mäts och reliabiliteten är beroende på hur det har mätts. Om själva mätningen inte har mäter det som avses spelar det mindre roll om själva mätningen är bra då det ändå kommer att vara missvisande. Därför är det viktigt att hela tiden hålla en hög reliabilitet. För att kunna göra det ska flera forskare ha kommit fram till samma resultat med samma angrepp vilket ökar och ger en stabilare tillförlitlighet.(Eriksson 2006)

All miljöredovisning är direkt hämtad från företagens årsredovisningar och årsredovisningarna är hämtade från bolagsfakta.se. vilket gör att inga bortfall skett, endast tolkningen av redogjord miljöredovisning kan ha blivit tolkad på ett felaktigt sätt.

2.8 Källkritik

Vid granskning av bolagens årsredovisningar ses det bara till hur bra och i vilken omfattning de utför sin miljöredovisning. Detta kan ge en vriden bild av hur företaget egentligen arbetar med miljöfrågor. Ett företag kan utföra sitt miljöarbete väl men vara dåliga på att redovisa och vice versa. Ett exempel från använd analysmodell är miljöincidenter där det skulle vara tillräckligt med att i sin redovisning skriva att inga miljöincidenter har skett vilket skulle räcka för 1 poäng i redovisningen.

Miljöredovisningen i årsredovisningen kan många gånger ses som positiv PR för företaget som medvetet kan utesluta miljöfaktorer som kan ge en negativ klang. Företag vill uppfattas bra utåt till allmänheten och intressenter.

Viss litteratur som används i arbetet är lite äldre. Medvetenheten finns att äldre litteratur kan vara inaktuell och inte ger en rättvisande bild. Ett exempel är Ljungdahls avhandling från 1999. Anser ändå att det är den mest aktuella modellen som används från avhandlingen då det i skrivande stund inte gjorts någon vidareutveckling.

3. Teori

3.1 Intressentteorin/CSR

Alla företag är ständigt i en utbytesrelation till en mängd olika individer, grupper och organisationer, som ofta kallas företagets intressenter. (Jakobsson & Jakobsson 1998). Enligt GRI definieras intressenter som de grupper eller individer: a) som rimligen kan förväntas väsentligt påverkas av organisationens verksamheter, produkter och/eller tjänster; b) vilkas åtgärder rimligen kan förväntas påverka möjligheten för organisationen att framgångsrikt uppnå uppsatta mål. (www.globalreporting.org). Företaget och intressenterna har på många olika sätt utvecklat ett s.k. beroendeförhållande till varandra (Jakobsson & Jakobsson 1998). Exempel på ett företags intressenter är bland annat kunder, leverantörer, myndigheter och aktieägare.

Intressentteorin utgår, precis som GRI, från att ett företag har flera olika intressentgrupper i samhället. Det är intressentgruppers förväntningar som ställs i centrum vilket kan förklaras som att företag har flera olika sociala kontrakt med olika intressentgrupper. Enligt en undersökning gjord av Gerald K. Chau (2002), fanns det statistiska resultat som visar att det finns ett samband mellan fler aktieägare och en mer omfattad frivillig miljöredovisning. Var företaget till större delen familjeägt var redovisningen sämre.

Intressentteorin anses vara grundad av R. Edward Freeman, 1984, när han gav ut sin bok Stakeholder management - a stakeholder approach. Den går ut på att företag ska drivas på ett sätt som gynnar intressenterna. Det handlar också om vilka moraliska krav som ställs på företaget samt att ett gott ledarskap skapar goda relationer och konkurrensfördelar på sikt. (Borglund, De Geer & Halvarsson 2008). Även Deegan och Unerman (2006) förstärker uppfattningen att det är viktigt för företag att lyssna till intressenterna och menar att ju fler intressentgrupper företaget kan tillfredsställa desto bättre förutsättningar har företaget att bli framgångsrikt.

Howard R. Bowen anses vara grundaren till CSR med sin bok Social Responsibilities of the Bussinesman. GRI:s riktlinjer är utarbetade efter CSR konceptet (Hedberg & Malmborg). Borglund, De Geer och Halvarsson (2008) redovisar en imponerande tidslinje relaterad till CSR begreppet. Tidslinjen startar redan 1964 då en forskare (Erik Rhenman) vid Handelshögskolan i Stockholm tillsammans med en av grundarna till det kända managementkonsultföretaget SIAR, introducerar intressentmodellen för att kartlägga och hantera intressenter.

I den europeiska kommissionens Green paper från 2001 beskrivs CSR som ett koncept i vilket företag integrerar sociala- och miljöfrågor i sin verksamhet och i sin interaktion med intressenter. Enligt Hedberg & Malmborg (2003) använder sig företagen främst av GRI:s riktlinjer för att öka trovärdigheten för företagets sociala ansvar. Att vara socialt ansvarstagande innebär således inte bara att uppfylla de krav lagen ställer utan att gå steget längre och investera mera i personalen, miljön och i sin relation med intressenterna.

Syftet med Green paper var att skapa ett ramverk för CSR-arbetet inom EU och väcka debatt kring dessa frågor på bred front (Green paper 2001)

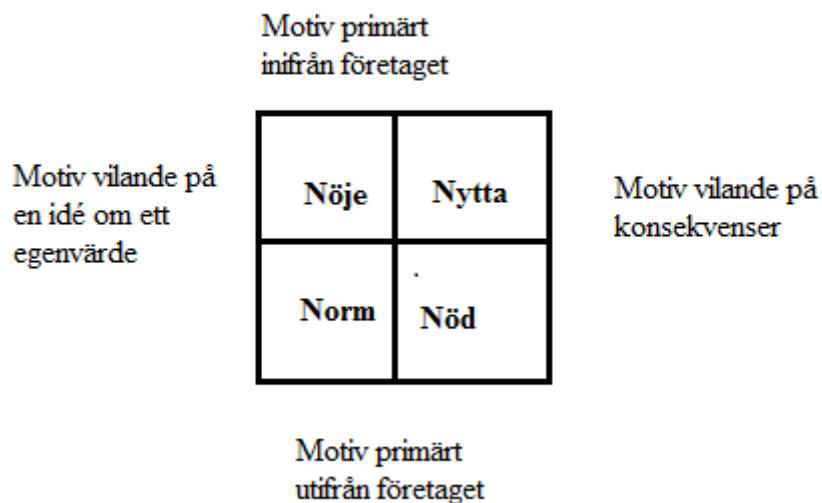
Ett socialt ansvarstagande är först och främst kopplat till ett företags kärnverksamhet och handlar om att försöka minimera de negativa effekter som ett företags verksamhet kan ha på människa och miljö.

Det finns ett antal internationellt överenskomna lagar och konventioner som kan sägas utgöra själva kärnan för företagets sociala ansvar. För miljöaspekten är RIO-deklarationen om miljö och utveckling den viktigaste delen. (Svensk handels importhandbok 2009).

3.2 4N-typologin

Svante Beckmans 4N-typologin (Bergström, 2002) kan förklara motiven till vilka handlingar ett företag gör och varför de miljööredovisar. Beckman menar att de motiveras utifrån

- *Det nöje som aktiviteten innebär*
- *Den nytta som handlingen åstadkommer*
- *De normer man tror sig vara tvungen att följa*
- *Det som nöden kräver*

Källa: Bergström, 2002, sida 29

Där nöje och nytta är incitament som motiveras inom företaget och kan ha sådana motiv som t.ex. passar in i företagets affärsidé. Norm och nöd är motiverade externt och kan t.ex. vara påverkad från någon annan intressents krav. Nöje och norm är motiv som har egenvärde, här behöver inte motivet uttryckas eftersom handlingen är självklar. Det kan vara att välja något som är trevligt eller tala om skicklighet som en viktig medverkande kraft i företaget.

Nytta och nöd kan beskrivas på motiv där skälen vilar på konsekvenser av uppförandet.

Exempel här kan vara att hålla koll på fakturorna så att bokföringen fungerar eller att följa lagarna så att man inte får ett straff. (Bergström, 2002)

3.2.1 Nöjesmotiv

Nöjesmotivet kan förklaras med att miljöredovisningen har ett egenvärde och att det i företaget känns rätt att miljöredovisa. Miljöfrågor har rent allmänt blivit viktigare i dagens samhälle. Barn får lära sig att sortera redan i småskolan vilket påverkar företag och gör det till något lustfyllt. Hemma sorterar man flaskor, köper ekologiska varor m.m. vilket går vidare till företagen som gör sin redovisning har något roligt att berätta om. Man får visa hur bra man har skött sig.

3.2.2 Nyttomotiv

Nyttomotivet till att miljöredovisa är att företaget kan visa att de investerar på miljön och kan på så vis ta mer betalt för sina varor då miljömärkta varor i allmänhet kostar mer. Med miljöredovisningen måste företaget synliggöra kostnader för att kunna sänka dessa. Kan då i resultaträkningen hitta miljörelaterade kostnader som t.ex. kan vara uppvärmning av lokaler och kan på så sätt hitta energisnålare lösningar vilket gynnar miljön och företaget. Svenska företag har även i tanken att de måste satsa på miljön för att kunna vara konkurrenskraftiga i framtiden. Väljer företag att en miljöprofil söker de efter leverantörer som har en miljöprofil vilket skapar en kedjereaktion. För att visa att man har denna profil är miljöredovisning ett bra sätt att visa detta utåt.

3.2.3 Normmotiv

Normmotivet är sådant som vi anser är självklarheter och kan räknas till en vana. I affärssammanhang finns det två olika normmotiv för att miljöredovisa. Det medvetna valet är att inte vika av från det normala. Man ser till hur andra företag sköter sin miljöredovisning och man vill inte vara sämre. Det kan också vara att företaget själva vill vara det goda exemplet på hur bra miljöredovisning ska vara. Det omedvetna är efter några års miljöredovisning är så självklart att man gör det så att man inte längre tänker på det. Det är en självklarhet och plikt som ligger mellan lag och praxis som inte längre ska behöva motiveras.

3.2.4 Nödmotiv

Nödmotivet kan bero på lagstiftning eller krav och påtryckningar från viktiga intressenter. Missar man att miljöredovisa kan det bli påföljder som lagföring, missad certifiering, missade order och allmänt dåligt rykte i media vilket kan leda till besvär med finansiärer och intressenter. Många gånger tvingas ett företag att miljöcertifiera sig för att inte missa kunder som kräver det. Därför är det många företag som miljöredovisar utan att de egentligen själva har tagit initiativet. (Bergström 2002)

3.3 Svensk lagstiftning och riktlinjer för miljöredovisning

3.3.1 Tillståndspliktig miljöredovisning/lagstadgad miljöredovisning.

Enligt ÅRL 6kap 1§ ska företag som driver tillståndspliktig verksamhet lämna upplysningar om företagets påverkan på den yttre miljön i förvaltningsberättelsen.

Bokföringsnämnden är enligt Bergström m.fl. 2002 den statliga myndighet som ansvarar för utvecklingen av god redovisningssed. I BFNs uttalande U 98:2 kompletteras vad som sägs i ÅRL 6kap 1§. Enligt RevU 5 bör BFN U 98:2 vid granskningen av miljöinformationen betraktas som en lägsta nivå för att miljöinformationen ska uppfylla ÅRLs krav (FARs samlingsvolym).

Utöver sådan information som ska lämnas enligt första-tredje styckena ska förvaltningsberättelsen innehålla sådana icke- finansiella upplysningar som behövs för förståelsen av företagets utveckling, ställning eller resultat och som är relevanta för den aktuella verksamheten, däribland upplysningar om miljö- och personalfrågor. Företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken ska alltid lämna upplysningar om verksamhetens påverkan på den yttre miljön. Andra stycket 3-5, tredje stycket och fjärde stycket gäller inte mindre företag. (Lag 2010:1515).

FN - Global Compact

Initiativet till Global Compact lanserades i samband med World Economic Forum i Davos 1999 när Kofi Annan uppmanade företagsvärlden att ansluta sig till initiativet.

Miljö är ett av fyra områden som initiativet Global Compact omfattar. De övriga tre är mänskliga rättigheter, arbetsrätt och bekämpning av korruption. De tre miljöprinciper (av de totalt tio) som Global Compact omfattar härrör från Agenda 21. Agenda 21 i sin tur baseras på deklARATIONEN från världsmötet i Rio de Janeiro 1992. Global Compacts principer ger en ingång för företag och industrier att möta miljöutmaningar som till exempel avfall, kemikaliehantering och föroreningar.

<http://www.sweden.gov.se>

Utifrån detta har Sverige tagit fram ett övergripande verksamhetsmål att vara en ledande förebild för ett miljöanpassat modernt samhälle, byggt på hållbara resurser. Miljön är gränsöverskridande och måste ses i ett internationellt sammanhang. Miljöutmaningarna är inte bara lokala i Sverige utan också globala och kräver att arbetet utformas därefter.

Inom EU har, som går att läsas i detta arbete, mycket hänt på miljöområdet de senaste åren. Klimatförändringar och energifrågor står på toppmötenas dagordning. Miljöproblemens effekter får allt större uppmärksamhet, exempelvis risken för konflikter om vattentillgångar och råvaror. EU:s kemikalielagstiftning REACH har beslutats och sju tematiska strategier som ingår i miljöhandlingsprogrammet har presenterats (<http://www.sweden.gov.se>).

REACH i kraft i hela EU den 1 juni 2007. Ikraftträdandet sker stegvis under en period av 11år. Nyheterna i REACH är bland annat att det numera är näringslivet som har ansvar för att kemikalier som sätts på marknaden inte har några skadliga hälso- och miljöeffekter. De krav som ställs på näringslivet är registrering eller anmälan, riskbedömning, testning, klassificering och märkning samt information i hela distributionskedjan. Kraven berör framförallt tillverkare och importörer. Men även övriga handelsföretag berörs. Information om särskilt farliga ämnen i varor ska lämnas av detaljhandeln till de konsumenter som så begär (Svensk handels importhandbok 2009).

3.3.2 Frivillig miljöredovisning.

Miljöregistrering och – certifiering blir allt vanligare inom industrin – men är också intressant för importörer och handelsföretag. Att ett företag är EMAS-registrerat (Eco Management and Audit Scheme) innebär att det har genomfört en miljörevision enligt ISO 14000 och infört ett miljöledningssystem. Miljöredovisning, som är ett krav för att företaget ska bli godkänt av EMAS, beskriver företagets miljöarbete och används i syfte att såväl informera som att marknadsföra företagets arbete. (Svensk handels Importhandboken 2009).

Förordningen har nyligen uppdaterats och numera gäller Europa-parlamentets och Rådets förordning nr 761/2001. EMAs är i princip ett verktyg för att uppmuntra företag att arbeta mer strukturerat med miljöfrågorna och sträva efter kontinuerliga förbättringar av sin miljöprestanda. Varken ISO-14000 eller EMAS-registrering säger något om omfattningen av en verksamhets miljöpåverkan, utan är endast indikatorer på att företaget har ett strukturerat sätt att sköta sina miljöfrågor på. I EMAS kan man dock utläsa huruvida företagets miljöprestanda har förbättrats eller försämrats (Bergström 2002).

4. Empiri och resultat

4.1 Undersökningsmodell

Undersökningsmodellen har sitt ursprung i Fredrik Ljungdahls undersökning av svensk miljöredovisningspraxis 1990-96. Kategorierna i denna modell som vi har bedömt företagets miljöredovisning utifrån är:

- 1) Miljöpolicy,
- 2) Miljömål,
- 3) Miljöpåverkan,
- 4) Miljöledning,
- 5) Miljömyndigheter,
- 6) Miljöincidenter
- 7) Miljöekonomi.

Detaljerad beskrivning för varje kategori finns att läsa under rubriken *2.6 Undersökningsmodell*.

4.2 Redovisning av data

För information om vilka kategorier de undersökta bolagen har uppfyllt och fått poäng för. Se bilaga 3

4.2.1 Large Cap

4.2.1.1 Handel/Service

HENNES & MAURITZ AB: 7 poäng

Nettoomsättning = 101 393 MSEK och Aktieägare = 172 057st (Familjen Stefan Person har 36,8 % av antalet aktier, med ett röstvärde på 69,3 %)

”Hållbarhet är ett nyckelord för logistiken. Under 2009 minskade H & M flygleveranserna med 5 %. Produkterna tillverkas med begränsad påverkan på miljön.

H & M införde 2009 en ny hållbarhetsstrategi som går ut på att flytta ansvaret för miljö och sociala frågor till var och en av koncernens funktioner från den centrala avdelningen för CSR, som i sin tur övergår till att bli en stödfunktion.

Företaget strävar efter att minska koldioxidutsläpp är en viktig del i företagets miljöarbete. 2009 satt H & M upp ett mål för att minska koldioxidutsläppen med 5 % per år i tre år (relativt omsättningen), samt att använda grön el. (H&M årsredovisning 2009)

NCC AB: 6 poäng

Nettoomsättning = 51 817 MSEK och Aktieägare = 32 317st

NCC har som övergripande miljömål att bidra till minskad klimatpåverkan och ett steg i detta är att vara ledande inom energieffektivt byggande. Syftet är att minska klimatpåverkan under hela byggnadens livslängd. En rad gröna produkter och produktionsmetoder har utvecklats och kallas NCC Green Concept. Företaget klimat deklarerar idag alla nyproducerade bostäder och använder det världsledande miljöklassificeringssystemet BREEAM.

NCC har under 2010 att skriva under FN:s Global Compact. Företaget kommer även att anpassa redovisningen efter GRI:s riktlinjer för miljöredovisning.

I Sverige samarbetar branschen inom BASTA som är ett system för produktval och som går längre än EU:s kemikalielagstiftning REACH när det gäller att fasa ut farliga ämnen. (NCC årsredovisning 2009)

TELIA SONERA AB: 4poäng

Nettoomsättning = 109 161 MSEK och Aktieägare = 635 799st

TeliaSonera jobba med miljömässigt hållbara metoder i den egna verksamheten, och erbjuder samtidigt lösningar som kan minska kundernas miljöpåverkan. Företagets verksamhet påverkar miljö först och främst genom energiförbrukning, resor och transporter, och materialförbrukning.

TeliaSonera främjar miljömedvetenhet och investerar i modern teknik för att förbättra energieffektiviteten och miljöprestanda.

Under 2009 tog TeliaSonera de första stegen för att utöka miljöresultatrapporteringen till att även omfatta dess majoritetsägda operationer. Företaget använder bland annat e-fakturor istället för pappersfakturor, video- och telefonkonferenser istället för affärsresor, vilket har reducerat deras användning av papper och transporter, som i sin tur leder till minskade CO₂-utsläpp.

TeliaSonera i Sverige bedriver inte någon verksamhet som kräver miljötillstånd från myndigheter enligt den svenska miljölagstiftningen. (TeliaSonera årsredovisning 2009)

4.2.1.2 Industri

VOLVO AB: 7 poäng

Nettoomsättning = 218 361MSEK och Aktieägare = 233 311st

Miljöarbetet är en av hörnstenarna i Volvokoncernens långsiktiga arbete med hållbar utveckling. Miljöarbetet har tre tydliga inriktningar: att minska miljöpåverkan från tillverkningen av produkterna, att minska påverkan från användningen av produkterna och att minska den negativa påverkan från koncernens transporter.

AB Volvo publicerade sin första miljöredovisning 1990. År 2002 och fram till och med 2006 ingick Hållbarhetsredovisningen i Årsredovisningen. (Volvo årsredovisning 2009)

ERICSSON, telefonaktiebolaget LM: 7 poäng

Nettoomsättning = 206 477MSEK och Aktieägare = 690 000st

Ericsson arbetar aktivt för att minska bolagets egna koldioxidutsläpp. 2008 formulerades som mål att minska alla utsläpp som är relaterade till sålda produkter med 40 procent på fem år. Detta kräver åtgärder såväl inom vår egen verksamhet som för produkternas miljöpåverkan under hela deras livscykel. Under 2009 minskade Ericsson utsläppen med mer än det årliga 10-procentsmålet. Leverantörer måste följa Ericssons uppförandekod och miljökrav. Bolaget genomför regelbundet revisioner och samarbetar med leverantörerna för att uppnå mätbara och kontinuerliga förbättringar. Baserat på en riskbedömning prioriteras nätinstallation, tillverkning av master och logistik. (Ericsson årsredovisning 2009)

Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA: 7 poäng

Nettoomsättning: 110 857MSEK och Aktieägare = 78 000st

SCA försöker minimera sin påverkan på miljön i så stor utsträckning som möjligt. Tyngdpunkten i miljöarbetet ligger på klimat och energi, ansvarsfull användning av skogsråvara och vatten.

År 2008 antog SCA ett nytt kvantifierat koldioxidmål. SCA är ett energiintensivt företag och för att klara miljömålet krävs stora investeringar. SCA arbetar systematiskt med att byta ut användningen av kol och olja mot naturgas och biobränsle. Ett annat sätt att minska utsläppen av växthusgaser är att söka alternativa energikällor och tillsammans med norska Statkraft driver SCA ett vindkraftsprojekt som förväntas generera 2 400 GWh el per år. (SCA årsredovisning 2009)

4.2.2 Middle Cap

4.2.2.1 Handel/Service

SAS AB: 5 poäng

Nettoomsättning = 45 mdr SEK och Aktieägare = 56 462st

Alla SAS koncernens flygbolag är IOSA-certifierade. IOSA certifieringen kan ses som flygbranschens motsvarighet till ISO 9000-certifiering.

Syftet är att minska den lokala miljöpåverkan och skapa incitament för flygbolagen för att påskynda användningen av flygplan med den mest miljövänliga tekniken som finns att tillgå på marknaden.

SAS har bland annat som miljömål för 2008-2011 att: a) anses som det mest miljömedvetna flygbolaget i Europa, b) ha ISO 14001-certifierade miljöledningssystem, c) ha branschens mest effektivt bränslebesparingsprogram, d) vara bland de första flygbolagen att använda alternativa bränsleblandningar när de är godkända och kommersiellt tillgängliga, e) ha en långsiktig plan för flygplansflottan som leder till minskning av växthusgaser, f) ha uppnått målet för SAS eko-effektivitets index.

SAS koncernen gick med i Global Compact under 2003 och deltar i Global Compact Nordic Network. SAS hållbarhetsredovisning följer riktlinjerna i GRI och granskas av extern revisor. (SAS årsredovisning 2009)

SkiStar AB: 5 poäng

Nettoomsättning = 1 635 MSEK och Aktieägare = 15 044st

Miljöpolicyen innebär att SkiStar ska beakta miljön i all verksamhet i sin strävan att erbjuda gästerna en minnesvärd upplevelse. Företaget mäter sina CO2 utsläpp i förhållande till omsättning varje år.

SkiStars destinationer ska bevara skönhets- och naturvärden i fjällmiljön, utforma och välja produkter med begränsad miljöpåverkan, sträva efter att ständigt minska varje betydande negativ påverkan. Företaget jobbar också med att ständigt förbättra personalens miljökunskaper och kompetens.

SkiStar har som målsättning att bedriva en miljöanpassad verksamhet med så låg energiförbrukning som möjligt. För att lyckas med detta köper företaget i möjligaste mån el och värme baserad på förnybar energi. (SkiStar årsredovisning 2009)

AXIS: 4 poäng

Nettoomsättning = 2 300,7 MSEK och Aktieägare = 17 571st

Axis har utarbetat en Code of Conduct som grundar sig på följande internationella principer: a) FN:s allmänna förklaringar om de mänskliga rättigheterna, b) FN:s initiativ Global Compact och c) ILO-deklarationen.

Axis kräver att kontraktstillverkare och transportörer är ISO 9000- och delvis även ISO 14001-certifierade. Ambitionen är att miljöhänsyn ska tillämpas i hela värdekedjan, från val av komponenter till användning av slutproduktion. Företaget samarbetar med leverantörerna för att minimera användningen av miljöfarliga ämnen. Axis uppfyller kraven i EUs RoHS-direktiv om begränsning av vissa farliga ämnen. Axis uppfyller också kraven i EUs REACH-direktiv.

Under 2009 har Axis inlett den första produktionscykelanalysen, Life Cycle Analysis (LCA), för att utveckla en tydlig förståelse av miljökonsekvenserna av en av Axis nya produkter under dess livscykel. (AXIS årsredovisning 2009)

4.2.2.2 Industri**GUNNEBO AB: 4 poäng**

Nettoomsättning = 6 788 MSEK och Aktieägare = 11 600st

Gunnebos miljöpolicy tillsammans med uppförandekoden är vägledande i koncernens verksamhet.

Miljöarbetet skall bedrivas med en hög målsättning. Koncernens miljöledningssystem möjliggör ett aktivt och framsynt arbete med miljömål och säkerställer regelbunden rapportering av miljöprestanda.

Miljöledning är en integrerad del av verksamhetsstyrningen på varje operativ nivå i Gunnebo och samtliga tillverkande enheter har en miljöchef som ansvarar för att miljöarbetet bedrivs på ett effektivt sätt. För att kontinuerligt utvärdera och utveckla koncernens processer har Gunnebo skapat ett nätverk av Miljö och Kvalitetschefer under ledning av Gunnebos Miljö- och Kvalitets direktör. (Gunnebo årsredovisning 2009)

FAGERHULT AB: 5 poäng

Nettoomsättning = 2 436 MSEK och Aktieägare = 3 736st

Med utgångspunkt i GRI:s riktlinjer har redovisningens innehåll avgjorts utifrån bland annat den påverkan Fagerhults verksamheter har på miljö, människor och samhälle ur ett hållbarhetsperspektiv. Frågornas strategiska betydelse för företaget har också varit avgörande i urvalet.

Vår ambition är att begränsa armaturens miljöpåverkan under hela dess livscykel, från utveckling till återvinning. Vi arbetar kontinuerligt med att minska företagets totala energiförbrukning per tillverkad armatur. Förändringen mäter vi i kWh. På lång sikt är ambitionen att nå en CO2-neutral produktion. (Fagerhult årsredovisning 2009)

NIBE AB: 4 poäng

Nettoomsättning = 2 221MSEK och Aktieägare = 18 206st

Genom ständig förbättring kan personalen bidra till att åstadkomma minskad miljöpåverkan och härigenom skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar miljö. Ett av verktygen för att flytta fram positionerna i miljöarbetet är deras miljöpolicy som är vägledande inom NIBE-koncernen. Ett antal av verksamheterna är certifierade enligt ISO 14001. Miljöarbetet är decentraliserat och varje producerande enhet har en egen miljöorganisation som arbetar efter principerna i miljöledningssystemet. *"I de flesta fall handlar miljöarbetet om att spara resurser vilket i sin tur, ofta ganska snabbt, ger effekt även på ekonomin."* (Lisbeth Hylander miljöansvarig NIBE AB i Markaryd). (Nibe årsredovisning 2009)

4.2.3 Small Cap

4.2.3.1 Handel/Service

MQ HOLDING: 1 poäng

Nettoomsättning: 1 384 MSEK och Aktieägare: 4 428st

Med anledning av fokus på kemikalier globalt och lokalt, framförallt det senaste året, inom konfektionsbranschen ser företaget stora risker i produktions- och konsumentledet. Myndigheter, media och flera frivilliga organisationer uppvaktar, debatterar och påverkar utvecklingen av branschens miljöpåverkan. Kraven ökar, företagen går samman och försöker gemensamt hitta bättre rutiner för att säkerställa en så liten miljöpåverkan som möjligt i såväl produktions- som användningsfasen. Genom vårt medlemskap och engagemang i Kemikaliegruppen säkerställer företaget sina processer kring kemikalierestriktioner och REACH. Utöver detta samarbetar MQ Holding med certifierade testlaboratorier som utför tester på deras produkter. (MQ Holding årsredovisning 2009)

DORO AB: 3 poäng

Nettoomsättning = 492,6 MSEK och Aktieägare = 3 932st

Doro bedriver ingen verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig. Ett omfattande samarbete sker med ett antal av de fabriker som tillverkar Doros produkter. Ett ökat antal av fabriker arbetar med olika miljöprogram och avser att bli ISO 14000-certifierade.

Doro följer WEEE, RoHS och REACH. Företaget strävar efter att välja material med så liten miljöpåverkan som möjligt. I takt med att mer miljöanpassade material utvecklas görs bedömning om dessa kan ersätta befintliga. I den egna verksamheten strävar Doro efter att minimera yttre påverkan på miljön genom ett effektivt utnyttjande av resurserna i alla led. En grön Eco Functionality-märkning används på trådlösa telefoner. Logistiken planeras och sker med transportföretag som är miljöcertifierade. (Doros årsredovisning 2009)

SWEDOL AB: 4 poäng

Nettoomsättning = 912,6 MSEK och Aktieägare = 2 679st

Swedol bedriver ingen miljöfarlig verksamhet men är angelägen om att minimera skadlig inverkan på miljön. Företaget är ISO 9001:2008 samt ISO 14001:2004 certifierade.

Swedol bedömer att företagets påverkan på miljön är störst vid val av transporter, förpackningar, trycksaker och energianvändning. Omfattande dokumentation i hanteringen av brandfarliga produkter görs, och medarbetarna har noggrant utbildats inom detta. Bland annat följer och rapporterar företaget enligt RoHS, REACH, WEEE och Keml.

För företaget är det viktigt att minska utsläppen i samband med transporter och för att minska detta sker majoriteten av dem med båt eller tåg istället för flyg. Under 2010 började företaget även mäta sina utsläpp för att årligen kunna följa upp dessa. Under 2009 har bland annat full källsortering av sopor genomförts vid centrallagret vilket medfört att återvinningsgraden kraftigt ökat och energiförbrukningen minskat. (Swedol årsredovisning 2009)

4.2.3.2 Industri

SVEDBERGS AB: 2 poäng

Nettoomsättning = 482MSEK och Aktieägare = 3 193st

Moderbolaget bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöskyddslagen. Tillståndet avser ytbehandling av trä och lackering av metall samt tillverkning av plastprodukter ur polyester. Den tillståndspliktiga verksamheten motsvarar ca 60 % av bolagets nettoomsättning. Svedbergs är ansluten till REPA respektive Elkretsen för att uppfylla kraven vad gäller producentansvar för förpacknings- och el-avfall i enlighet med gällande förordningar (SFS 2006:1273 respektive SFS 2005:209, SFS 2005:210). Bolaget har en väl fungerande miljöorganisation och arbetar aktivt med att reducera företagets miljöpåverkan. Berörd personal är miljöutbildad för ökat engagemang och miljömedvetenhet.

Vi gör inte så mycket väsen av vårt Miljöarbete. Det är en naturlig del av Svedbergs kvalitetstänkande. En effektiv och modern produktion är bra för miljön, en genomtänkt logistik och distribution sparar resurser. (Svedberg årsredovisning 2009)

ELANDERS AB: 7 poäng

Nettoomsättning = 1 756MSEK och Aktieägare = 2 629st

Ett outtröttligt miljöarbete kräver fokusering i hela organisationen.

Miljö- och kvalitetsarbetet bedrivs inom ramarna för bolagets affärsidé och vision och utgör en integrerad del av koncernens strategiska och operativa verksamhet. Miljö- och kvalitetsarbete går hand i hand. Det övergripande målet är att minimera företagets miljöpåverkan utan att för den skull ge avkall på kvaliteten i slutprodukterna. Minskat pappersspill, sänkta utsläpp av växthusgaser,

minskad användning av lösningsmedel och lägre energiåtgång är bara några av verktygen för att minska Elanders ekologiska fotavtryck.

Inom Elanders finns en stark tradition av miljöengagemang, vilket i början av 1990-talet avspeglades i att företagets miljöredovisning vann pris i börsbolagens tävling under flera år. (Elander årsredovisning 2009)

KABE AB: 1 poäng

Nettoomsättning = 1 145 MSEK och Aktieägare = 2 065 st

KABE Husvagnar AB bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken avseende limning av sandwichelement vid anläggningen i Tenhult, vilket påverkar den yttre miljön genom utsläpp till luft. Intresseföretaget Nordfarbo AB bedriver anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken vid anläggningen i Kramfors. Anmälningsplikten avser omtappning av polyeter för försäljning.

De verksamheter som omfattas av tillstånd och anmälningsplikt omfattar endast en mindre del av företagets produktion. (KABE årsredovisning 2009)

4.3 Jämförelse

4.3.1 Large cap

Industri mot Handel/Service:

Företag	Bransch	Nettoomsättning (MSEK)	Aktieägare	Betyg
VOLVO	Industri	218361	233311	7
ERICSSON	Industri	206477	690000	7
SCA	Industri	110857	78000	7
TELIASONERA	Handel/Service	109161	635799	4
H & M	Handel/Service	101393	172057	7
NCC	Handel/Service	51817	32317	6

Tabell 1: Jämförelse Large cap.

Jämförda företag här är från Industri: Volvo, Ericsson, SCA som även är de tre toppande industriföretagen sett i omsättning från large cap listan. Dessa har vi ställt mot HM, NCC och TeliaSonera från handel/tjänste företag. Då alla de sex olika företagen är företag med väldigt höga nettoomsättningar och med många aktieägare kollar vi djupare på just vilken bransch de är verksamma inom. De tre största industriföretagen har uppfyllt samtliga sju punkter av svensk miljöredovisningspraxis 1990-96 detta med stor anledning av att de är miljöpåverkande företag vilket då med sin företagsstruktur har en större anledning till en bredare redovisning. Intressant är då att se till vad handel/tjänsteföretagen inte har fått med i sin miljöredovisning

- TeliaSonera: Ett företag med ett utmärkande högt antal aktieägare som fallerar i sin redovisning i punkterna miljömyndigheter, miljöincidenter och miljöekonomi. Under 2009 tog TeliaSonera de första stegen för att öka sin miljöresultatrapportering till att även omfatta dess majoritetsägda operationer.
- NCC hade inte med miljöincidenter och miljöekonomi. NCC har under 2010 skrivit under FN:s Global Compact och även börjat anpassat redovisningen efter GRI:s riktlinjer om miljöredovisning. Att man inte kunnat redovisa miljöekonomi kan ses som konstigt då de har utvecklat både gröna produkter och produktionsmetoder samt klimat deklarerar alla nyproducerade bostäder.

- H & M kan ses som ett föredöme när det gäller både miljöredovisning och hållbarhetsredovisning. Den är väldigt detaljerad och uppfyller alla punkter av svensk miljöredovisningspraxis. Med en ständig utveckling av redovisningen blir de hela tiden miljö-smartare då de arbetar nytänkande.

Samtliga industriföretag har sin redovisning anpassad efter GRI:s riktlinjer, samtliga med näst intill högsta redovisningsbetyg. Handel/tjänsteföretagen har en väl utarbetad strategi för hur de snart ska kunna få en lika bra utarbetad redovisning. Att industriföretagen skulle ligga steget för kan vara förståeligt då redovisningen har haft en större innebörd hos företagen under en längre tid.

4.3.2 Middle cap

Industri mot Handel/Service:

Företag	Bransch	Nettoomsättning (MSEK)	Aktieägare	Betyg
SAS	Handel/Service	45 000	46 562	5
GUNNEBO	Industri	6 788	11 600	4
FAGERHULT	Industri	2 436	3 736	5
AXIS	Handel/Service	2 300	17 571	4
NIBE	Industri	2 221	18 206	4
SkiStar	Handel/Service	1 635	15 044	5

Tabell 2: Jämförelse Middle cap.

Enligt det som kan utläsas bland de undersökta företagen inom gruppen Middle cap, är det tydligt att miljöredovisningen är väldigt likartad. Det skiljer sig dock lite kring de kategorier som tagits upp. Båda branscherna, industri och handel/service, har uppnått 4 eller 5 poäng utifrån den använda analysmodellen. Den tydligaste slutsatsen som kan göras utifrån denna poängställning och information är att redogörelsen för företagets miljöredovisning ligger i denna grupp på en medelnivå.

Utifrån tidigare rubrik, 4.2.2 Middle cap, kan man utläsa delar ur företagets årsredovisningar som berör miljöredovisningen. Bland annat jobbar SAS mycket med att minska CO₂-utsläppen, något som de anser är deras största miljöpåverkan. Den redovisade informationen i årsredovisningen var mycket omfattande i vilka miljömål de har, framför allt för åren 2008-11, samt hur de jobbar för att

reducera utsläppen. Även SkiStar menar att deras största miljöpåverkan är CO₂-utsläpp då företaget inte producerar något eget men däremot använder sig av exempelvis skotrar och större maskiner i sin dagliga drift. I sin årsredovisning redogör SkiStar för utbyte av vissa av dessa skotrar till mer miljövänliga. En annan viktig del som företaget jobbar med är att bevara fjällmiljön i största möjliga mån. Något som får anses vara värdeskapande både för miljön och för deras besökare.

NIBE har bland annat inga utläsbara miljömål i sin årsredovisning, de talar heller inte om hur arbetet kring miljöarbetet är organiserat i företaget. Gunnebo redogör inte för verksamhetens påverkan på miljön avseende produkter och produktion. Det innebär att dem inte redovisat hur företagets resursförbrukning ser ut, eller hur de hanterar avfall och utsläpp. Däremot redovisar det i större omfattning hur arbetet och ledningen kring miljöarbetet och dess påverkan är uppbyggt.

I Axis årsredovisning är kategorierna miljömål och miljöpåverkan redovisade på ett tydligt sätt. Däremot framgår det inte om företaget har någon utarbetad miljöpolicy. De beskriver mycket hur de jobbar med alla led i organisationen, men också med externa leverantörer och transportörer. Axis startade under året 2009 en undersökning av en av deras produkter. Undersökningen kallas för Life Cycle Analysis och ska hjälpa företaget se hur dess produkter påverkar miljön under hela dess livslängd och inte bara under tillverkningsprocessen. Då undersökningen precis startat var redogörelsen för resultat och genomförande inte speciellt omfattande, utan endast en kortare beskrivning om varför undersökningen startats. Gissningsvis kommer redovisningen kring denna miljöaspekt vara betydligt mer omfattande kommande år.

Fagerhult är också det ett företag som valt att jobba mycket med sina CO₂-utsläpp vid tillverkningen av armaturer. Och precis som Axis jobbar dem aktivt med att undersöka hur deras produkter påverkar miljön under hela dess livscykel.

Gemensamt för alla undersökta företag är att ingen har redovisat några miljöincidenter. Detta innebär att det i deras årsredovisningar inte finns redogjort för om det inträffat några miljörelaterade olyckor, konsekvenser av dessa och vidtagna eller planerade åtgärder. Något som inte behöver spegla verkligheten alla gånger. Företagen kan exempelvis valt att behandla detta internt istället. Vidare saknar fyra av de sex undersökta företagens redogörelse för miljöekonomi, om företagen bland annat har några miljöskulder, miljöinvesteringar och jämförelser med tidigare år.

4.3.3 Small cap

Industri mot Handel/Service:

Företag	Bransch	Nettoomsättning (MSEK)	Aktieägare	Betyg
ELANDERS AB	Industri	1 756,7	2629	7
MQ HOLDINGS	Handel/Service	1384	4428	1
KABE AB	Industri	1 144,7	2065	1
SWEDOL AB	Handel/Service	912,6	2679	4
DORO AB	Handel/Service	492,6	3932	3
SVEDBERGS AB	Industri	482,2	3193	2

Tabell 3: Jämförelse Small cap.

Det som kan utläsas från företagen i small cap är att det inte är någon större skillnad i redovisningen vad det gäller bransch. Betygen ligger mellan 1-4 med undantag för Elanders AB vilka har en stark tradition av miljöengagemang och vann redan på 1990-talet belöningar för bästa miljöredovisning, vilket får ses som ett undantag på small cap listan.

MQ Holding och Kabe AB har båda fått lägsta möjliga poäng 1, då båda företagen har valt att redovisa minsta möjliga för att fortfarande hålla sig inom ÅRL 6kap 1§ som innefattar att företag som driver tillståndspliktig verksamhet ska lämna upplysningar om företagets påverkan på den yttre miljön i förvaltningsberättelsen. Båda företagen hade skrivit mellan 8-10 rader där de kort beskriver deras påverkan om den yttre miljön genom utsläpp utan att berätta i vilken mängd.

Vidare kan man se att de tre företagen Swedol, Doro och Svedbergs har fått fyra, tre och två poäng. Alla tre företagen har någon slags miljöpolicy men har svårt att göra den trovärdig då de redovisar väldigt lite. Skulle de öka omfattningen av miljöredovisningen i respektive årsredovisning skulle detta öka trovärdigheten i deras miljöarbete. Ett exempel som Svedbergs skriver om i redovisningen på deras hemsida:

"Vi gör inte så mycket väsen av vårt Miljöarbete. Det är en naturlig del av Svedbergs kvalitetstänkande. En effektiv och modern produktion är bra för miljön, en genomtänkt logistik och distribution sparar resurser." (www.svedbergs.se)

Samtliga företag med undantag för Elanders, vilket har den största nettoomsättningen men inte flest antal aktieägare, har skött sin miljöredovisning på ett mindre bra sätt. Man kan se i trenden från large cap → small cap att redovisningen blir mer och mer knapp då nettoomsättning och antal aktieägare blir färre.

4.3.4 Jämförelse per informationskategori

1. Miljöpolicy: Miljöpolicy är något som merparten av de granskade företagen har (14/18). Samtliga large cap bolag har en miljöpolicy. Skillnaden som med lätthet kan ses är att de stora bolagens miljöpolicy är mer utförlig och kan i deras övriga, mer utförliga miljöredovisning granskas för att se om det efterlevs. Large cap företagens miljöpolicy får därför en större trovärdighet, de vill i den ge en bild som ska genomsyra hela organisationens sätt att arbeta. Samtliga middle cap bolag hade miljöpolicy förutom Axis som istället visar att de arbetar efter internationella principer och kräver att sina kontraktstillverkare och transportörer är ISO 9000 och delvis ISO 14001- certifierade men har i sin redovisning helt missat sin egen miljöpolicy att arbeta efter. I de övriga middle cap bolagen finns en miljöpolicy men som försämrar trovärdigheten när de inte har redovisat det övriga punkterna enligt miljöredovisningspraxis 1990-96. Det kan med likhet ses till de small cap bolagen, (med undantag från Elanders) som har en miljöpolicy där känslan av policyn är något som finns för att de ska se bra ut i årsredovisningen då de inte har något som kan backa upp den. Swedols och Gunnebo är exempel där man har en miljöpolicy men missar att redovisa hur miljöledningen går till vilken måste finnas med i arbetet av vad som sägs i deras policy.

2. Miljömål: Likt miljöpolicy är det 14 av 18 företag som har miljömål med i sin årsredovisning. Det ska sägas att det är i mer eller mindre kvantitet. Large cap bolagen har utförliga mål för hur man ska kunna minska miljöpåverkan och även med utfall från tidigare års satta mål. I redovisningen ser man att målen är viktiga då det i slutändan inte bara är bättre för miljön utan även att de kan ge besparingar till företagen med t.ex. mindre energiåtgång. Detta kan ses som nyttomotivet enligt (Bergström, 2002) för företaget. Middle cap bolagen har i sina årsredovisningar visat miljömål som kan ses lite mer vaga och inte lika konkreta. Nibe som inte uppfyller kravet på redovisade miljömål skriver in sin årsredovisning som närmast kan ses som mål "*Genom ständig förbättring kan personalen åstadkomma minskad miljöpåverkan och härigenom skapa förutsättningar för en långsiktig hållbar miljö*" (Nibe, Årsredovisning 2009) Vad är det som är en ständig förbättring i detta fall om man inte påvisar mål för att utföra detta. Bara två av sex granskade small cap bolag hade fått med sina miljömål i redovisningen, Swedol och Elanders. Swedol som inte bedriver någon miljöfarlig verksamhet har ändå varit tydliga i sina mål och även tittat på utfall av dessa.

3. Miljöpåverkan: Av samtliga granskade bolag är det tre stycken som inte har redovisat sin miljöpåverkan och det är tre small cap bolag, Svedbergs, MQ och Kabe. Enligt ÅRL 6 kap 1§ ska företag som driver tillståndspliktig verksamhet lämna upplysningar om företagets påverkan på den yttre miljön i förvaltningsberättelsen. Detta ses som nödmotivet då det enligt lagstiftning finns krav på att man uppfyller detta. Likt de två föregående punkterna följer kvantiteten på information om miljöpåverkan med storleken på företaget. Självklart redovisar företagen som har fler utsläpp m.m. i större utsträckning än de som ej har så stor miljöpåverkan. I BFNs uttalande U 98:2 kompletteras vad som sägs i ÅRL 6kap 1§ och enligt RevU 5 bör BFN U 98:2 vid granskningen av miljöinformationen betraktas som en lägsta nivå för att miljöinformationen ska uppfylla ÅRLs krav (FARs samlingsvolym) De tre företagen som inte redovisar sin miljöpåverkan görs sig alltså inte skyldiga till något lagbrott men uppfyller inte vad svensk miljöredovisningspraxis kräver för att det ska få nämnas som redovisning av miljöpåverkan.

4 Miljöledning: Alla företag som är ISO-certifierade i någon omfattning har valt att redovisa detta i sin årsredovisning. I grupperna Middle och Small cap är det väldigt blandat kring informationen om hur miljöarbetet är organiserat i verksamheten, medan alla de undersökta företagen med 7 poäng har omfattande beskrivningar gällande detta arbete. Exempelvis H & M har en helt egen avdelning som specifikt jobbar med miljöaspekten, hur företaget påverkar miljön, vilka åtgärder som ska utföras, hur leverantörer ska granskas och så vidare.

5 Miljömyndigheter: I denna kategori var det mycket god redovisning kring vilka lagar och direktiv företagen följer i sin verksamhet. De allra flesta redogör även för sådana som är frivilliga och framför allt om deras arbete sträcker sig längre än vad som är rekommenderat, bland annat vad gäller hantering av kemikalier. De större bolagen har valt att mer detaljerat beskriva vad dessa lagar och direktiv innebär för den egna verksamheten, medan de mindre oftast bara tagit upp mer kortfattat vilka de följer.

6 Miljöincidenter: Detta är en uppenbart en kategori med en väldigt negativ klang. Det är tydligt att de allra flesta bolag väljer att inte redovisa om de haft några miljöincidenter eller inte. Som nämnts tidigare behöver detta inte alltid spegla verkligheten, då redovisningen av detta endast är frivillig. För att slippa associeras med detta negativa kan bolagen enkelt och medvetet välja att inte redogöra för denna kategori i redovisningen. Ser man till utformningen av GRIs riktlinjer för hur redovisningen av miljöaspekterna i hållbarhetsredovisningen ska ske bör företagen redogöra för både negativa och positiva händelser. Vad gäller bedömningen av de undersökta bolagen har de fått poäng för om de

redogjort att; inga miljöincidenter har inträffat under året. Detsamma gäller om det noterats att utsläppen varit inom angivna gränsvärden.

7 Miljöekonomi: Under denna punkt är det endast företagen i Large cap som, med undantag för Elanders och SkiStar, redogör för olika miljöinvesteringar. Det är en tydlig koppling till företagets storlek i denna kategori. Dessa bolag har väldigt omfattande redogjort för både gjorda miljöinvesteringar och kommande investeringar för att minimera sin påverkan på miljön. Det definieras varför företagen gjort denna investering och vad den till sikt kommer att leda till. Miljöskulder är däremot något som i det flesta fallen inte redovisas över huvud taget, något som naturligtvis beror på att alla företag inte har potentiella miljöskulder. Detsamma gäller för redovisandet av eventuella miljökostnader kopplade till vidtagna miljöåtgärder i bolagen.

5. Analys

Enligt första och andra stycket i ÅRL 6kapitlet 1§ ska utöver den information som lämnas i förvaltningsberättelsen även upplysningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön lämnas. Den empiriska undersökningen visar att näst intill alla undersökta bolag har redovisat den egna verksamhetens påverkan på miljön, om än i väldigt olika omfattning. Även de bolag som inte bedriver någon verksamhet som kräver miljötillstånd från myndigheter enligt den svenska lagstiftningen har i möjligaste mån redogjort för viss påverkan. Telia beskriver bland annat hur man försöker jobba med att minska sin energiförbrukning. SAS, Volvo och H&M är företag med verksamheter som i stor omfattning påverkar miljön. Dessa tre har en väldigt detaljerad beskrivning av hur respektive verksamhet påverkar miljön, samt hur de jobbar för att minska detta. Framför allt H&M har en hel avdelning som enbart jobbar med CSR.

Omfattningen av redogörelse för respektive bolags miljöpåverkan kan vidare kopplas till nödmotivet i 4N-typologin. Vissa av bolagen kan ha varit tvungna att miljöcertifiera sig för att inte gå miste om viktiga kunder som kräver detta. Att slippa dåligt rykte i media är också det en viktig aspekt, framför allt för det företag med miljöpåverkande verksamhet. Intressenter, både aktieägare, anställda och leverantörer, har idag större krav på miljömedvetenhet. Något som uppenbart tvingar företagen att tillmötesgå och tillfredsställa detta behov. Bland annat SAS, AXIS, NIBE, DORO och SWEDOL är alla ISO-certifierade.

När det gäller redogörelse för olika lagstiftningar och direktiv som företagen följer i sin verksamhet är det endast TeliaSonera och SkiStar som inte har redovisat denna information av de undersökta bolagen. En anledning till att den informationen saknas hos Telia kan som tidigare nämnt bero på att Telia i Sverige inte bedriver någon verksamhet som kräver miljötillstånd. Att SkiStar valt att inte redogöra för denna kategori kan uppfattas som konstigt. Framför allt när företaget annars så detaljerat redovisar för hur deras verksamhet påverkar miljön och hur det jobbar för att bevara fjällmiljön på sina destinationer samt minska sina CO₂-utsläpp. Det är möjligt att företaget valt att inte specificera några lagar eller direktiv och istället valt att endast redogöra för sin miljöpåverkan. Indirekt kan man dra slutsatsen att bolaget på detta sätt faktiskt har redogjort för kategorin miljömyndighet genom att följa lagen.

Så gott som alla bolagen inom large cap har full poäng utifrån undersökningsmodellen. Detta gör det tydligt att se en koppling mellan antalet aktieägare och omfattning på miljöredovisningen. H & M, Volvo, SAS, SCA, Ericsson och Fagerhult har alla upprättat sin redovisning utifrån GRI:s riktlinjer kring företagets påverkan på miljön. NCC tog i sin årsredovisning för 2009 upp att företaget från och med

2010 kommer redovisa utifrån GRI:s riktlinjer. Användningen av GRI:s riktlinjer är väl utbredd och efterfrågan på att företag följer någon typ av reglering kring detta ökar kraftigt med åren. GRI är som tidigare nämnt att av de mest utvecklade och använda mätinstrumentet för hållbarhetsredovisning.

Enligt Sören Bergströms 4N-typologi finns det ett nyttomotiv att miljöredovisa. Med nyttomotivet i miljöredovisningen innebär det att bolaget kan påvisa att de satsar på miljön och kan därför ta ut ett högre pris för varan. Det kan också vara att kostnader måste göras synliga för att kunna sänka dem. Arbetet med att få fram miljörelaterade kostnader, som uppvärmning av lokaler, råvarukostnader m.m. gör att man i sin tur kan sänka dessa kostnader med mindre förbrukning vilket också är skonsamt för miljön. Här hittar vi då ett nyttomotiv.

Man kan koppla samman nyttomotivet med miljöekonomin, vilket 8 av 18 företag har valt att redovisa. I miljöekonomi ska det redovisas miljökostnader, miljöinvesteringar och miljöskulder som även ska jämföras med tidigare år vilket gör att man får fram nyttan genom att se till hur man lyckats effektivisera sig.

Från de sex large cap-bolagen har alla redovisat sin miljöekonomi förutom TeliaSonera. Vilket visar att de bolag som har den mest omfattande redovisningen har förstått vikten och nyttan med att redovisa sin miljöekonomi. TeliaSonera kan i detta fall ses som ett undantag då deras verksamhet inte kräver något miljötillstånd enligt svensk miljölagstiftning. Telia har till viss del börjat använda sig av e-fakturor och använder sig mycket av video- och telefonkonferenser istället för affärsresor. Detta är t.ex. på handlingar som man skulle kunna påvisa i sin miljöekonomi.

Bland small och middle cap bolagen är det bara tre av tolv som valt att redovisa sin miljöekonomi. Elanders, Nibe och SkiStar. SkiStar köper i största möjliga mån el och värme baserad på förnybar energi och redovisar detta för att kunna påvisa varför man gjort sitt val och vad det kostar. Även de mindre företagen har mycket att vinna på att redovisa sin miljöekonomi då det tar fram kostnader som med effektivisering kan minskas vilket sparar resurser för bolaget och som de kan profilerar sig med som i fallet av SkiStar som i största mån använder sig av förnybar energi.

Miljöledning visar i årsredovisningen redogörelse för hur arbetet med miljöfrågor är organiserat och med uppgifter om hur ansvarsfördelningen är gjord, samt miljöledningssystem och genomförda revisioner.

Detta kan ses som motivet nöje enligt Sören Bergströms 4 N- typologi. Att i sin miljöredovisning få visa hur bra företaget har sin miljöledning. Det kan anses som allmänt trevligt att få berätta hur man beordrat ut ansvarsfördelning och visa de resultat företaget har kommit fram till. Då det inte finns

något krav eller lag om att detta ska stå med väljer endast företag med en bra och strukturerad ledning att redovisa detta då det ger ett egenvärde, något att stoltsera med och som ger en större trovärdighet till företaget.

I de granskade företagen har 13 av 18 företag valt att redovisa sin miljöledning. Nibe AB är ett av företagen som inte valt att exakt beskriva hur det är fördelat skriver istället i sin årsredovisning:

”Genom ständig förbättring kan personalen bidra till att åstadkomma minskad miljöpåverkan och härigenom skapa förutsättningar för en långsiktig hållbar miljö.” (Nibe AB årsredovisning 2009).

Man väljer att berätta om hur personalen kan påverka på ett väldigt vagt sätt utan att berätta hur detta är organiserat.

Miljöincidenter är något som företag ofta väljer att inte redovisa. Att redovisa punkten miljöincidenter kan räcka med att det i årsredovisningen står att i år har vi inte haft några miljöincidenter. Har det funnits miljöincidenter redovisas också de åtgärder företaget gjort.

6. Slutsats

6.1 Slutsats

En slutsats som kan dras av uppsatsen är att det finns ett samband mellan bolagens storlek i form av deras nettoomsättning. Av de sex granskade large cap bolagen hade fyra av dem uppfyllt alla sju kategorier enligt Fredrik Ljungdahls undersökningsmodell. De andra två bolagen, NCC och TeliaSonera hade sex respektive fyra poäng och då får TeliaSonera ses som ett undantag eftersom de inte bedriver någon tillståndspliktig verksamhet. NCC har under 2010 börjat anpassa redovisningen efter GRI:s riktlinjer vilket kommer resultera i att 2010 års redovisning kommer uppfylla alla sju kraven från undersökningsmodellen.

Large cap bolagens omfattning av miljöredovisning kan då jämföras med övriga granskade företag där bara ett av tolv företag uppfyllt samtliga sju kategorier. Vi kan även se att miljöredovisningen blir mindre omfattande ju lägre omsättning företaget har. Ett undantag i granskningen är Elanders som uppfyllde samtliga sju kategorier trots att de ligger på small cap-listan.

Hand i hand med företagets omsättning går antalet aktieägare vilket resulterar samma slutsats som nettoomsättningen. Ett större antal aktieägare ger en mer omfattande miljöredovisning.

Utifrån undersökt material går det inte att göra en bedömning huruvida industribranschen har en mer omfattande miljöredovisning än branschen handel/service, och vice versa. Det som de tillverkande företagen redovisar mer omfattande är deras miljöpåverkan vilket kan vara förståeligt då deras verksamheter utgör en större miljöpåverkan.

6.2 Förslag på fortsatt forskning

Sveaskog är ett företag miljöcertifierat enligt FSC, Forest Stewardship Council, vilket bland annat innebär att deras virke inte kommer från skyddsvärda skogar. Efter en granskning gjord av radioprogrammet Kaliber har det framkommit att företaget vid sex tillfällen avverkat just den typen av skog. (www.dn.se) Det kan vara intressant att göra en djupare undersökning gällande om företagen i sin verksamhet verkligen fortsätter att aktivt jobba och följa de krav som ställdes för att de skulle bli miljö-certifierade. Har miljö-certifieringen något verkligt värde, eller är det bara något som bolagen har för positiv PR?

En annan intressant aspekt att granska kan vara hur bolagets eget arbete med miljöredovisning påverkar valet av leverantörer, samt deras kundrelationer.

Litteraturförteckning

Bergström, S. (2002). *Miljöredovisning*. Malmö: Liber Ekonomi.

Bolagsfakta. (u.d.). *Bolagsfakta*. Hämtat från www.bolagsfakta.se:

<http://www.bolagsfakta.se/borsbolag> April 2011

Brown, H. (2009). Building institutions based on information disclosure: lessons from GRI's sustainability reporting. *Journal of Cleaner Productions* 17, 571-580.

Byggindustri, S. (u.d.). *Sveriges Byggindustri*. Hämtat från www.bygg.org:

www.bygg.org/files/publikationer/Basta-presentation.pdf den 18 Maj 2011

CSR. (u.d.). *CSR Sweden*. Hämtat från www.csrsweden.se: www.csrsweden.se/OmCSRSweden.aspx den 18 Maj 2011

Davidson, R. P. (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Efendic, N. (den 13 Maj 2011). *Svenska Dagbladet*. Hämtat från www.svd.se:

http://www.svd.se/naringsliv/sveaskog-erkanner_6162145.svd den 13 Maj 2011

Eriksson, L.-T. (2006). *Att utreda forska och rapportera*. Slovenien: Lunda Text AB.

FAR. (2011). *FARs samlingsvolym 2011 Redovisning*. Stockholm: FAR Akademi .

Gray, G. K. (2002). Ownership structure and corporate voluntary disclosure in Hong KONG and Singapore. *the International Journal of Accounting*, 37, 247-265.

handel, S. (2009). *Svensk Handel*. Hämtat från www.svenskhandel.se:

http://www.svenskhandel.se/Documents/Informationsfoldrar,%20blad%20och%20broschyre%20r/Importhandboken_2009.pdf den 18 April 2010

Initiative, G. R. (2010). *Global Reporting Initiative*. Hämtat från www.globalreporting.org:

http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/1115DCC0-7927-4BDD-BBCA-CD18185DEFC3/2830/GRI_RG_Swe_New_10.pdf den 15 Mars 2010

Inspektionen, K. (u.d.). *Kemi*. Hämtat från www.kemi.se:

http://www.kemi.se/templates/page____3064.aspx den 18 Maj 2011

Institute, S. S. (u.d.). *SIS*. Hämtat från www.sis.se: <http://www.sis.se/sv/tema/ISO14001/Vad-ar-ISO-14000/> den 18 Maj 2011

- Jakobsson, J. J. (1998). *Fem steg mot miljöredovisning*. Stockholm: Dynamo Ecology AB.
- Ljungdahl, F. (1999). *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag*. Lund: Wallin & Dahlholm.
- Malmberg, C.-J. H. (2003). The Global Reporting Initiative and corporate sustainability reporting in Swedish companies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* 10, 153-164.
- Nations, U. (2011). *Regeringskansliet*. Hämtat från <http://www.sweden.gov.se/sb/d/10894/a/109941>: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/10978> den 8 April 2011
- Naturvårdsverket. (u.d.). *Naturvårdsverket*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: <http://batteriregistret.naturvardsverket.se/Kontakter--Lankar/Lankar/> den 18 Maj 2011
- Paper, E. C.-G. (2001). Promoting a European framework for corporate social responsibility. *Directorate-General for Employment & Social Affairs*.
- Regeringskansliet. (u.d.). *Sweden Government*. Hämtat från www.sweden.gov.se: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/2657/a/142479> den 18 Maj 2011
- Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber AB.
- Tommy Borglund, H. D. (2008). *Värdeskapande CSR: hur företag tar socialt ansvar*. Stockholm: Norstedts Akademiska förlag.
- Torkel, G. (2010). *Sveriges Rikes Lag*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Unerman, C. D. (2006). *Financial Accounting theory*. Maidenhead: Mc Graw-Hill Education.
- Zeng, S. (2010). Towards corporate environmental information disclosure. *Journal of Cleaner Productions*, 1142-1148.

(Jakobsson, 1998) (Bergström, 2002) (Tommy Borglund, 2008) (Thurén, 2007) (handel, 2009) (Torkel, 2010) (Initiative, 2010) (FAR, 2011) (Unerman, 2006) (Malmberg, 2003) (Eriksson, 2006) (Davidson,

2003) (Ljungdahl, 1999) (Nations, 2011) (Paper, 2001) (Brown, 2009) (Zeng, 2010) (Gray, 2002)
(Bolagsfakta) (Efendic, 2011) (CSR) (Regeringskansliet) (Byggindustri) (Inspektionen) (Institute)
(Naturvårdsverket)

Bilagor

Bilaga 1

Tabell: Nettoomsättning

Företag	Bransch	Nettoomsättning (MSEK)	Betyg
VOLVO	Industri	218361	7
ERICSSON	Industri	206477	7
SCA	Industri	110857	7
TELIASONERA	Handel/Service	109161	4
H&M	Handel/Service	101393	7
NCC	Handel/Service	51817	6
SAS	Handel/Service	45 000	5
GUNNEBO	Industri	6 788	4
FAGERHULT	Industri	2 436	5
AXIS	Handel/Service	2 300	4
NIBE	Industri	2 221	4
ELANDERS AB	Industri	1756,7	7
SkiStar	Handel/Service	1 635	5
MQ HOLDINGS	Handel/Service	1384	1
KABE AB	Industri	1144,7	1
SWEDOL AB	Handel/Service	912,6	4
DORO AB	Handel/Service	492,6	3
SVEDBERGS AB	Industri	482,2	2

Bilaga 2

Tabell: Ägarstruktur

Företag	Bransch	Aktieägare	Betyg
ERICSSON	Industri	690000	7
TELIASONERA	Handel/Service	635799	4
VOLVO	Industri	233311	7
H&M	Handel/Service	172057	7
SCA	Industri	78000	7
SAS	Handel/Service	46 562	5
NCC	Handel/Service	32317	6
NIBE	Industri	18 206	4
AXIS	Handel/Service	17 571	4
SkiStar	Handel/Service	15 044	5
GUNNEBO	Industri	11 600	4
MQ HOLDINGS	Handel/Service	4428	1
DORO AB	Handel/Service	3932	3
FAGERHULT	Industri	3 736	5
SVEDBERGS AB	Industri	3193	2
SWEDOL AB	Handel/Service	2679	4
ELANDERS AB	Industri	2629	7
KABE AB	Industri	2065	1

Bilaga 3

Tabell: Redovisning poäng

Företag	Lista	Miljöpolicy	Miljösmål	Miljöpåverkan	miljöledning	miljömyndigheter	miljöincidenter	Miljöekonomi	Summa	Ägare	Omsätt (Mkr)
Volvo AB	Large	x	x	x	x	x	x	x	7	233311	218361
Ericsson	Large	x	x	x	x	x	x	x	7	690 000	206477
SCA	Large	x	x	x	x	x	x	x	7	78 000	110857
Gunnebo	Middle	x	x	0	x	x	0	0	4	11600	6 788,4
Fagerhult	Middle	x	x	x	x	x	0	0	5	3736	2 436,3
Nibe	Middle	x	0	x	0	x	0	x	4	18206	2 221,4
Svedbergs	Small	x	0	0	0	x	0	0	2	3193	482,2
Elanders	Small	x	x	x	x	x	x	x	7	2629	1 756,7
Kabe	Small	0	0	0	0	x	0	0	1	2065	1 144,7
HIM	Large	x	x	x	x	x	x	x	7	172057	101393
NCC	Large	x	x	x	x	0	0	x	5	32317	51817
TeliaSonera	Large	x	x	x	x	0	0	0	4	635799	109161
SAS	Middle	x	x	x	x	x	0	0	5	56462	45 000
Skistar	Middle	x	x	x	x	0	0	x	5	15044	1635
Axis	Middle	0	x	x	x	x	0	0	4	17571	2300,7
MQ Holding	Small	0	0	0	0	x	0	0	1	4428	1384
Doro AB	Small	0	0	x	x	x	0	0	3	3932	492,6
Swedol	Small	x	x	x	0	x	0	0	4	2679	912,6

